

14.11.2023

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Business Finlandin tukiohjelma innovaatioklusterien toimintaan ja investointeihin

Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 16.10.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *Business Finlandin tukiohjelma innovaatioklusterien toimintaan ja investointeihin* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukitoimenpiteen osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Tukiohjelman tavoitteena on edistää yritysten ja tutkimusorganisaatioiden sekä muiden organisaatioiden yhteistyötä klusterimuotoisten yhteistyörakenteiden kautta. Innovaatioklustereille myönnettävällä tuella pyritään poistamaan markkinoiden toimintapuutteita, jotka liittyvät klustereiden kehittämistä haittaaviin tai klustereiden välistä vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa rajoittaviin koordinoituihin ongelmiin.

Rahoitusta voidaan myöntää innovaatioklusterien toimintaan ja investointeihin. Ehdotettavan TKI-rahoitusasetuksen (1444/20214) muutoksen mukaan investointitukea voitaisiin myöntää jatkossa innovaatioklusterin omistajalle ja toimintatukea voidaan myöntää innovaatioklusterin ylläpitäjälle: säännöksessä eriytettäisiin tuen myöntäminen klusterin omistajalle ja klusterin ylläpitäjälle. Jos ylläpitäjä on eri taho kuin omistaja, se voi olla oikeushenkilö tai yritysten yhteenliittymä, jolla ei ole erillistä oikeushenkilöllisyyttä. Säännöksen muutos mahdollistaa tuen kohdistamisen innovaatioklustereihin, joiden toiminta on järjestetty eri tavoin.

Innovaatioklusterien investointien ja toiminnan rahoitus ja sen enimmäismäärä. 19 pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että investointitukea voidaan myöntää innovaatioklusterin omistajalle ja toimintatukea innovaatioklusterin ylläpitäjälle. Voimassa olevan 1 momentin mukaan tuen myöntäminen on ollut mahdollista vain organisaatiolle, joka toteuttaa innovaatioklusterin toimintaa (klusteriorganisaatio). Säännöksen muutos mahdollistaa tuen kohdistamisen innovaatioklustereihin, joiden toiminta on järjestetty eri tavoin. Pykälässä säädettäisiin myös kirjanpitoa koskevista velvoitteista.

Rahoituksen edellytyksenä on, että useilla käyttäjillä on oikeus käyttää klusterin tiloja, infrastruktuuria ja toimintoja läpinäkyvin ja syrjimättömin perustein sekä että klusterin infrastruktuurin käytöstä ja klusterin toimintoihin osallistumisesta perittävät maksut vastaavat markkinahintaa tai kustannuksia lisättynä koh-tuullisella marginaalilla.

Tuen budjetti ja myöntäminen

Rahoitukseen käytetään valtion talousarvion momentin 32.20.40 (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoi-minnan tukeminen) ja momentin 32.20.83 (lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan) mukaista määrära-haa.

Ennakkoarviointi

EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukitoimenpiteen arvioidaan täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 ar-tiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista. Tuki myönnetään talou-delliseen toimintaan. Myönnettävä tuki myönnetään tapauskohtaisesti, joten tuki on luonteeltaan vali-koiva. Tuensaajat toimivat kilpailluilla markkinoilla, joten valikoiva tuki vääristää tai uhkaa vääristää kil-pailua. Tukiohjelmalla on vaikutusta yritysten väliseen kilpailuun markkinoilla, koska muutokset laajenta-vat eräiden yritysten mahdollisuuksia tukien saamiseen.

Valtiontukea koskeva menettelytapa

Yleisen ryhmäpoikkeusasetukseen tehtiin muutoksia komission asetuksella (EU) 2023/1315. Muutokset voimaan 1.7.2023. Voimassa olevat tukiohjelmat on mukautettava uuden asetuksen ehtoihin kuuden kuu-kauden siirtymäajan puitteissa. Tuki innovaatioklustereille perustuu yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 27 artiklaan (tuki innovaatioklustereille).

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1444/2014, TKI-rahoitusasetus) 5 luvussa säädetään rahoituksesta innovaatioklusterien rakentamiseen ja parantamiseen sekä toimintaan. Kyseiseen asetuksen 19 §:ään tehtäisiin muutokset, jotka vastaisivat yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 27 artiklan (tuki innovaatioklustereille) muutoksia, jotka tulivat voimaan 1.7.2023 alkaen. Lisäksi TKI-rahoitusasetuksen 2 §:ssä säädettyä innovaatioklusterin määritelmää muu-tettaisiin vastaamaan yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklassa säädettyä innovaatioklusterin määri-telmää. TKI-rahoitusasetuksen muutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024

Yksi ehdotetuista asetusmuutoksista koskee poikkeusta vaikeuksissa olevien yritysten tukemisen osalta. Ehdotettu muutos on voimassa olevan ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukai-nen. Kyseisen ryhmäpoikkeusasetuksen poikkeuksen taustalla on unionin laajuinen tarve tukea jäsenmai-den yrityksiä taloudellisissa vaikeuksissa, joita ne kohtasivat COVID-19-pandemiasta johtuvien järeiden taloudellisten ja sosiaalisten rajoitusten myötä. Vaikka kyseinen ryhmäpoikkeusasetuksen kohta sallii-kin vaikeuksissa olevien yritysten tukemisen sillä edellytyksellä, että yritykset ovat joutuneet vaikeuksiin pan-demiasta johtuvan poikkeusajan puitteissa, tällä hetkellä on kuitenkin epäselvää, voidaanko kyseisiä yri-tyksiä tukea poikkeuksen perusteella, mikäli ne vuoden 2021 jälkeen olisivat olleet elinkelpoisia mutta joutuneet sittemmin uudelleen vaikeuksiin. Lisäksi poikkeukseen liittyvän johdanto-osan 2 kappaleen pe-rustelutekstissä asetuksessa (EU) 2021/1237 lukee seuraavasti:

Jotta voitaisiin ottaa huomioon covid-19-pandemiasta yrityksille aiheutuneet taloudelliset ja rahoitukselliset seuraukset sekä varmistaa johdonmukaisuus komission yleisten politiikkatoimien kanssa erityisesti vuosina 2020–2021, asetusta (EU) N:o 651/2014 olisi mukautettava. Yritysten, joista on covid-19-pandemian vuoksi tullut vaikeuksissa olevia yrityksiä, olisi edelleen voitava saada asetuksen (EU) N:o 651/2014 mukaista tukea rajoitetun ajan eli 1 päivän tammikuuta 2020 ja 31 päivän joulukuuta 2021 välisenä aikana.

Asetusta on siksi mahdollista tukita myös niin, ettei joulukuun 2021 jälkeen ole mahdollista myöntää vaikeuksissa olevalle yritykselle tukea tämän poikkeuksen nojalla.

Yritystukineuvottelukunnan lausunto

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että lausuntopyynnön mukaiseen innovaatioklusteriohjelmaan tehtävät muutokset täyttävät EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset.

Valtiontukea koskevana menettelytapana kyseessä olevan tukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 27 artiklaa silloin, kun kyseessä on kyseisen artiklan soveltamisalaan kuuluva innovaatioklusteri. Yritystukineuvottelukunta toteaa, että ryhmäpoikkeusasetuksen soveltaminen edellyttää, että myönnettävä tuki täyttää asetuksen I luvun yleiset edellytykset sekä ne III luvun artiklan mukaiset erityiset edellytykset, joilla määritellään yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukainen sisämarkkinoille soveltuva tuki.

Ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevan poikkeuksen osalta on epäselvää, voidaanko kyseisiä yrityksiä tukea poikkeuksen perusteella, mikäli ne vuoden 2021 jälkeen olisivat olleet elinkelpoisia mutta joutuneet sittemmin uudelleen vaikeuksiin.

Esittelijä: johtava asiantuntija Samuli Miettinen

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 13.10.2023 liitteineen